

Damir Zorić: VRELA I PRINOSI,
br. 17 Zagreb, 1987/88 (str. 137)

U siječnju 1989. izašao je sedamnaesti broj Zbornika za povijest isusovačkog reda u hrvatskim krajevima (*Fontes et studia, Historiae Societatis Iesu in finibus Croatorum*). Već ranije, u osvrtu na prva tri sveska nove serije zbornika *Vrela i prinosi* (u Radovima Instituta za hrvatsku povijest, vol. 18) pokazana je izuzetna vrijednost ovoga zbornika, i to u prvom redu zato jer donosi nepoznatu i neobjavljenu građu. Spomenuta je tada ocjena profesora Šidaka koji je napomenuo da je pokretanje i uređivanje zbornika *Vrela i prinosi* jedna od svijetlijih točaka u međuratnoj anemičnosti hrvatske historiografije. Sada međutim imade-mo uznapredovalu i razvijenu historio-grafiju.

Stoji međutim činjenica da je razvede-nost tema hrvatske historiografije slaba. Pod razvedenošću se prije svega misli na pristup onim temama koje nisu zvučno nacionalne, usko vezane za nacionalni prostor, ne nalaze se po školsko-historiografskim pregledima osobito mnogo zastupljene itd. Zbog toga ovaj zbornik ponovno mora imati svoju visoku stručnu cijenu i vrijednost. Da je tako neka posvjedoči pregled priloga iz ovoga broja koji nimalo ne odstupa od uređivačke tradicije koju je otpočeo M. Vani-no a sada nastavlja dr Mijo Korade.

Alojz Jembrih u svom prilogu "Kratka azbukovica (1696) prilogovi jesti hrvatskih početnica" (3-51) piše o ćirilicom tiskanoj početnici koja je tiskana u Trnavi 1696. u tiskari kardinala Leopolda Kolonića (u kojoj je 1634. tiskana i "Kanizija Petra Abekavica i keršćanski nauk"). Autor detaljno raspravlja o dosadašnjem pisanju o Azbukovici, mogućim autorima, grafiji i jeziku, te o sintaksičkim i stilističkim razlikama između Azbukovice (1696) i Abekovice (1697). Autor ovo djelo, koje je služilo za katehizaciju Hrvata u Ugarskoj dijaspore, (a svakako i mnogobrojnim unijatima u Ugarskoj) nakon detaljne analize pripisuje sarajevskom isusovcu Ivanu Gabeliću (1666-1703). Na kraju studije pridodan je faksimil Azbukovice.

Mijo Korade u svom prilogu "Hrvatski isusovci i redukcije u Južnoj Americi" (52-89) donosi do sada gotovo nepoznate podatke o našim sunarodnjacima, isusovačkim misionarima, koji su u 18. st. radili u tzv. redukcijama koje su misionari osnivali za urođeničko stanovništvo. (Redukcije su proteklih godina na osobit način pobudile zanimanje šire javnosti zahvaljujući filmu *The Mission*).

Autor u svom prilogu veoma iscrpno i dokumentirano opisuje rad Rječanina Ivana Marchesettia u Paragvajskim redukcijama a i Nikole Sušića (također Rječana) u Bolivijskim redukcijama. Također su doneseni podaci i o drugim našim isusovcima koji su na ovaj ili onaj način imali nekakvih veza sa redukcijama. (Luka Bakranin, Ivan Urbani, Ladislav Orosz)

"Misao Jurja Muliha o značenju i ulozi religiozne popevke" (82-111) prilog je Ivana Fučeka. Profesor rimske Gregorijane se definitivno potvrđuje kao najizvršniji i najsustavniji poznavalac i pisac o Mulihi. Ovaj umnogome pionirski rad o velikonašem baroknom piscu Jurju Mulihi temelji se na obradi Mulihevih djela "Bogolybne Pjesme", (1736), "Pobosne i navuchne popevke" (1746), "Duhovne jacshe" (1750) i drugim izdanjem Muliheva djela "Duhovne peszme" (1780). Fuček iscrpno istražuje genezu Mulihevih pjesmarica a isto tako raspravlja o recepciji Mulihevih pjesmarica. (Na jednoj od njih se duhovno hranio i sam autor). Niz od nekoliko iscrpnih Fučkovih priloga o Jurju Mulihi

svakako zaslužuje zajedničko ukoričenje pod jednim sintetičkim naslovom.

O isusovačkim misionarima A. Della Bella (1655-1737), Bernardu Zuzoriću (1682-1762) i Gian Lorenzo Camellia (1692-?) i njihovom radu u Dalmaciji piše Mijo Korade u svom prilogu "Molbe A. Della Belle, B. Zuzorića i G.L. Camellija za misije u Dalmaciji (112-125). A. Della Bella je pisac hrvatskog rječnika i gramatike, Zuzorić i Camellia su pisci religioznih djela. Ovi misionari su ostavili za sobom i vrijedne opise misija u Dalmaciji koji sadrže dragocjenih kulturnopovijesnih podataka o Dalmaciji. Na kraju su donijeti prijepisi pisama ovih misionara njihovim poglavarima.